

VOSSSEN IN GENK

Op controle bij de Genkse vossenburchten

Het IBW-vossenonderzoek is geconcentreerd in twee 'extreme' proefgebieden van 10 km x 10 km : een optimaal vossenbiotop in de Vlaamse Ardennen en een arm biotoop in het West-Vlaamse landbouwlandschap. Hiermee wordt een ruim bereik van kwaliteit van Vlaamse vossenbiotopen 'overspannen'. Voorbehoud werd echter gemaakt voor het Kempisch landschapstype, dat niet binnen deze range te situeren valt. Omdat het onderzoek zonder dit type niet echt aanspraak kan maken op 'Vlaamse' representativiteit werd reeds enige tijd overwogen ook een beperkt terreinonderzoek uit te voeren in de Kempen. Nadat, wegens plaatselijk hoog oplopende commotie rond de Vos, een nadrukkelijke vraag kwam van het stadsbestuur van Genk en daar tegelijk meteen logistische steun werd toegezegd, werd besloten dit verkennend onderzoek ginds uit te voeren. Een proefvlak van 100 km² uitputtend inventariseren op vossenburchten is echter niet realiseerbaar in dit soort landschapstype, waarin heide en dennenbos de hoofdmoot vormen. Daar waar deze oppervlakte in de Vlaamse Ardennen de interne variabiliteit van het landschap moet ondervangen, en in het uniforme kale vlakke landbouwlandschap de (mogelijke) lage vossendichtheid, wordt in de Kempen evenwel een andere combinatie geleverd : een uniform landschapstype met

verwachte hoge dichtheid aan Vos. De verkenning kon aldus beperkt worden tot enkele (min of meer verbonden) gebieden waarvan algemeen gezegd werd dat het broeinesten van Vossen zijn : het natuurreservaat De Maten, het domein van Bokrijk en de spoorwegterreinen van Winterslag. Deze gebieden liggen omgeven door open en/of nat landbouwlandschap of vrij moderne en 'overzichtelijke' woonwijken, waar aanwezigheid van bezette burchten zeer onwaarschijnlijk is (in tegenstelling tot oude stedelijke agglomeraties als bv. Brussel en randgemeentes). Zonder twijfel behoren deze terreinen echter wél tot de activiteitsgebieden van de lokale Vossen (cf. ook de schade bij pluimveehouders).

Het onderzoeksdoel was in hoofdzaak een idee te krijgen van het aantal vossennesten, gezien dit algemeen als beste (en meest praktische) maatstaf geldt ten aanzien van de vossendichtheid : één nest komt in de regel overeen met één territorium. Daarbij werden alle bestaande vossenburchten in het onderzoeksgebied in het vroege voorjaar gekarteerd met notering van de activiteitsgraad. In de maand mei vond dan een controle naar bezetting, d.i. aanwezigheid van jongen plaats. Het totaal aantal vossenburchten (oude en nieuwe) bleek behoorlijk groot - een 70-tal op ca. 10 km² ! Daartegenover was het naar voren tredende patroon van de spreiding van de effectieve nesten (5 +/- 2) bij de controle in mei noch min noch meer als 'gewoon' te bestempelen. Bij de interpretatie moet immers rekening gehouden worden met het feit dat alleen gezocht werd in de 'goede' gebieden, waar precies de hoogste aantallen en beste burchtkolaties te verwachten waren. Het zou dan ook niet opgaan het aantal nesten zonder meer als dichtheid te gaan uitdrukken op basis van de effectief onderzochte oppervlakte. Zoals gezegd strekken de reële activiteitsgebie-

den van deze Vossen zich ook buiten het geïnventariseerde terrein uit, zonder dat daar dan nog (veel) andere nesten zouden te vinden zijn. Het gevonden aantal nesten kan dan ook met het nodige voorbehoud als richtinggevend worden beschouwd voor de dichtheid voor een omkaderend landschapsblok van bv. 10 km x 10 km.

De gegeven 'interpretatiemarge' inzake het aantal vossennesten of territoria sproot voort uit een dubbel gegeven. Enerzijds worden vossennesten gemakkelijk verhuisd, bv. wanneer mensen te dicht zijn geweest soms honderden meters of kilometers ver. Anderzijds was voor ons een frekwentie (doch steeds voorzichtig) controle niet haalbaar tegelijk met het reeds elders lopende onderzoek. Op basis van de ervaring die wij inmiddels opgedaan hebben uit onze andere onderzoeksgebieden (waar wél frekwente controles plaatsvonden) durven wij evenwel stellen behoorlijk 'gerust' te mogen zijn in onze interpretaties.

De ganse problematiek met betrekking tot het optreden van schade bij kleinvee is dus terug te voeren tot een 'standaard-situatie'. Daarvoor zijn maar twee oplossingen die garantie bieden : alle Vossen uitroeien, óf zelf voorzorgen nemen en instaan voor een veilige behuizing van het kleinvee. Wie zou immers zo naïef zijn zijn voordeur niet vast te doen, wanneer hij met zekerheid weet dat er minstens nog één dief rondloopt ? Eens de deur gesloten, maakt het niet uit of er één dan wel tien dieven actief zijn ! Aan lokale of hogere overheden, aan jagers of natuurbeheerders valt hier dus hoegenaamd niks te verwijten.

Met speciale dank aan de ganse ploeg medeterreininventariseerders : de wachters van AMINAL en van Bokrijk, het personeel van de stad Genk, de conservator en vrijwilligers van het natuurreservaat, samen goed voor zowat 50 man- (en vrouw-)dagen.

Contactpersoon :
Koen Van Den Berge, tel.: 054-43 71 12
e-mail: Koen.VanDenBerge@lin.vlaanderen.be

uit de startblokken

Bij de cel bosecologie van het IBW is de groep die het bosreservatenonderzoek zal uitvoeren, sinds begin juni aan de slag gegaan. De groep bestaat uit drie technici (Bart Christiaens, Marc Esprit en Peter Van de Kerckhove) en twee wetenschappers (Hans Baeté en Luc De Keersmaeker). Het onderzoeksprogramma voorziet twee luiken : enerzijds de monitoring van de integrale bosreservaten en anderzijds de uitvoering en coördinatie van specifieke kortlopende onderzoeken. Een selectie van de integrale bosreservaten - dit zijn bosreservaten waar een 'nietsdoen-' of nulbeheer geldt - zal met een interval van tien jaar opnieuw onderzocht worden, om veranderingen in structuur en samenstelling van bomen, struiken en kruiden te monitoren. Ook bodem en humustype zullen onderzocht worden. Het eerste reservaat dat onder handen genomen wordt, is het bosreservaat 'Kersselaerspleyn' in het Zoniënwood. Dit reservaat heeft reeds een lange voorgeschiedenis : zowat tien ha, waarin zich Beuken bevinden met een leeftijd van ruim 230 jaar, kennen reeds een nulbeheer sinds 1983. In 1989 en 1990, net voor en na de fameuze januaristormen, werd het bosreservaat reeds opgemeten. De vergelijking van de oude opmetingen met die van 2000 kan ondermeer inzicht verschaffen in de mate waarin de openingen in het kronendak die toen zijn ontstaan de laatste tien jaar gewijzigd zijn en in hoeverre zij de natuurlijke verjonging van Beuk en van andere boomsoorten hebben gestimuleerd. Daarnaast lenen sommige bosreservaten zich tot specifiek kortlopend onderzoek. Zo kan in de gerichte bosreservaten de invloed van beheersmaatregelen, zoals hak- en middelhoutbeheer of omrastering tegen wild geëvalueerd worden. Ook zal het team zorgen voor de coördinatie en de opvolging van onderzoeksopdrachten in de reservaten die door derden worden uitgevoerd, zoals de inventarisatie van dood-hout-kevers, broedvogels, ...

Contactpersonen :
Luc De Keersmaeker, tel.: 054-43 71 31 ; e-mail : Luc.DeKeersmaeker@lin.vlaanderen.be
Hans Baeté, e-mail : Hans.Baeté@lin.vlaanderen.be
Kris Vandekerckhove, tel.: 054-43 71 28 ; e-mail : Kris.Vandekerckhove@lin.vlaanderen.be

7B Weetjes

Boommarters in Vlaanderen: nog zekerder weten !

Sinds het bericht van de eerste drie ingezamelde dode Boommarters in Vlaanderen (Nieuwsbrief mei 2000) werd inmiddels nummer vier en vijf opgeraapt : één uit zuidelijk West-Vlaanderen (21/06) en één uit noordelijk Oost-Vlaanderen (07/07). Dit laatste exemplaar, hoewel reeds volledig 'volwassen' van afmetingen, zorgde voor de verrassing van het jaar : via de autopsie bleek het onmiskenbaar om een eerstejaarsdier te gaan, kennelijk nog aanwezig binnen het geboorteterritorium - waarmee meteen ook voortplanting van de soort in Vlaanderen definitief komt vast te staan.

Contactpersoon :
Koen Van Den Berge, tel.: 054-43 71 12 ; e-mail : Koen.VanDenBerge@lin.vlaanderen.be

Een nieuw gat in de markt voor het IBW ?

Wie in Vlaanderen te doen heeft met populieren en zeker met allerlei aspecten van populieronderzoek komt vroeg of laat (en meestal vroeg) in Geraardsbergen op het IBW terecht. Niet vreemd natuurlijk gezien er al decennialang naarstig gezocht wordt naar gezonde, sterke, goed-groeiende en 'mooie' populierenklonken : rechte stam, zo min mogelijk onregelmatigheden in het hout, ... Andere tijden, andere noden evenwel : steeds vaker duikt de vraag op naar... kromme populieren - ook niet zo onlogisch natuurlijk vanuit bv. het oogpunt van landschapszorg en -herstel. Toegegeven, het is even wennen, maar misschien is hier wel een nieuw gat in de markt ontdekt...

Spitsmuis met braambessen

Wintertijd is autopsietijd : marterachtigen en Vossen passeren aan de 'lopende band' op de snijtafel. Zin om eens een autopsiesessie bij te wonen en een martermaat leeg te stropen ? Steeds welkom !

Contactpersonen :
Koen Van Den Berge & Filip Berlanghe, tel. 054-43 71 12 & 054-43 71 30
e-mail : Koen.VanDenBerge@lin.vlaanderen.be & Filip.Berlanghe@lin.vlaanderen.be